

มะปราง

ที่มา : งานไม้ผล สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตรลำปาง
จัดทำโดย: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์	2
 ข้อแตกต่างมะปรางกับมะยง	3
 พันธุ์มะปราง	4
 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	6
 การเตรียมดินและการปลูกมะปราง	7
 การปฏิบัติดูแลรักษาต้นมะปราง	8
 การขยายพันธุ์มะปราง	9
 การวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของมะปราง	12

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

มะปรางเป็นไม้ผลเมืองร้อน ไม้ยืนต้นที่มีผู้รู้จักแพร่หลาย มีผลคล้ายฟองไข่นกพิราบ เมื่อดิบมีสีเขียวอ่อน เมื่อแก่มีสีเหลือง มีทั้งรสเปรี้ยว รสหวาน และรสเปรี้ยวอมหวาน (ขุน เกษตร สันทัด) ผลแก่ช่วงมีนาคม-เมษายน

ส่วนต่าง ๆ ของมะปรางมีลักษณะดังนี้

ลำต้น มะปรางเป็นไม้ผลที่มีทรงต้นค่อนข้างแหลม มีกิ่งก้านสาขาค่อนข้างทึบต้นโตมีขนาดสูง 15-30 เซนติเมตร มีรากแก้วแข็งแรง

ใบ มะปรางเป็นไม้ผลที่มีใบมาก ใบเรียวยาว ขนาดใบโดยเฉลี่ยกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 14 เซนติเมตร ปีหนึ่งมะปรางจะแตกใบอ่อน 1-3 ครั้ง

ดอก มะปรางจะมีดอกเป็นช่อ เกิดบริเวณปลายกิ่งแขนง ช่อดอกยาว 8-15 เซนติเมตร เป็นดอกสมบูรณ์เพศ (เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียอยู่ในดอกเดียวกัน) ดอกบานจะมีสีเหลือง ในไทยออกดอกช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม

ผล มีลักษณะทรงกลมรูปไข่และกลม ปลายเรียวแหลม มะปรางช่อหนึ่งมีผล 1-15 ผล ผลดิบมีสีเขียวอ่อน-เขียวเข้มตามอายุของผล ผลสุกมีสีเหลืองหรือเหลืองอมส้ม เปลือกผลนุ่ม เนื้อสีเหลืองแดงส้มออกแดงแล้วแต่ชนิดพันธุ์ รสชาติหวาน-อมหวานอมเปรี้ยว หรือเปรี้ยว-เปรี้ยวจัด

เมล็ด มะปรางผลหนึ่งจะมี 1 เมล็ด ส่วนผิวของกะลาเมล็ดมีลักษณะเป็นเส้นใย เนื้อของเมล็ดทั้งสีขาวและสีชมพูอมม่วง รสขมฝาดและขม ลักษณะเมล็ดคล้ายเมล็ดมะม่วง หนึ่งเมล็ดเพาะกล้าได้ 1 ต้น (นรินทร์, 2537 ; สรัสวดี และปฐพีชล, 2531)

พันธุ์มะปราง

แบ่งตามลักษณะพฤกษศาสตร์แบ่งได้ 3 ชนิด

1. Bouae microphylla มะปรางที่มีใบเล็ก มีรสเปรี้ยว มะปรางป่าหรือมะปริงทางภาคใต้ พวกนี้มีรสเปรี้ยวผลเล็กสำหรับทางภาคใต้นั้นมักนำมาบริโภคผลดิบ ใช้ตำน้ำพริก ใส่แกงส้ม หรือเอามาจิ้มกับมันกุ้ง มะปริงมีขึ้นอยู่ทั่วไปทางภาคใต้

2. Bouae macrophylla มะปรางใบใหญ่ ขนาดใบเกือบเท่าใบมะม่วง เป็นพันธุ์ต่างประเทศ มีการปลูกในแถวแหลมมลายู เท่านั้น

3. Bouae burmanica มะปรางที่ปลูกกันโดยทั่วไป เรียกมะปรางบ้านหรือมะปรางสวน

มะปรางที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ คือกลุ่มของ Bouae burmanica แบ่งตามลักษณะของรสชาติแบ่งได้ 3 ชนิด

1. มะปรางเปรี้ยว หมายถึง มะปรางที่ออกผลมีรสเปรี้ยวจัด แม้แต่ผลสุกก็ตาม มีทั้งผลเล็กและผลโต ชาวสวนเรียกว่า กาวาง การใช้ประโยชน์ได้นอกจากนำไปแช่อิ่มหรือดอง

2. มะปรางหวาน มีผลขนาดเล็กถึงใหญ่ เรียกรวม ๆ ว่า มะปราง เป็นมะปรางหวานนั้นเอง มะปรางต้นที่มีชื่อที่สุดคือต้นในวังสระประทุม และมะปรางหวานที่ ต. ทำอิฐ อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี (มะปรางทำอิฐ)

3. มะยง สามารถแยกได้ 2 ชนิด คือพวกที่มีรสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย เรียกว่า มะยงชิด และพวกที่มีรสหวานอมเปรี้ยวมากเรียกว่า มะยงห่าง (สร้อยดี และปลูพีชล, 2531)

ข้อแตกต่างมะปรางกับมะยง

มะปราง

สีผล

ดิบ สีเขียวออกซีดผลใส

สุก สีเหลืองอ่อน

รสชาติ

ดิบ รสมันทานได้

สุก รสหวานสนิท

ยาง

มียางอยู่ในส่วนของผล ซึ่งรบกวนหลอดอาหาร ทำให้ระคายเคือง

มะยง

สีผล

ดิบ สีเขียวจัดกว่ามะปราง

สุก สีเหลืองแกมส้ม

รสชาติ

สุก รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย เปรี้ยวอมหวาน

ยาง

ไม่มียางอยู่ในส่วนของผล

พันธุ์มะปราง

มะปรางที่ปลูกในไทยมีทั้งประเภทผลเล็ก ผลใหญ่ รสเปรี้ยว รสหวาน และหวานอมเปรี้ยว (มะยง) ในด้านชื่อพันธุ์มะปราง ส่วนใหญ่เกษตรกรจะเรียกชื่อพันธุ์ตามแหล่งที่ปลูก ตามชื่อเจ้าของสวน ตามลักษณะของผล ตามลักษณะของรสชาติ มีหลากหลายพันธุ์ เนื่องจากมะปรางมีหลายพันธุ์ มีทั้งต้นที่ขยายพันธุ์มาจากต้นเพาะเมล็ด และจากการขยายพันธุ์จากต้นกิ่งทาบ พันธุ์มะปรางที่น่าสนใจปลูกมีดังนี้

มะปรางหวาน

พันธุ์ทำอัฐ เนื้อหนา เมล็ดน้อย รสหวานสนิท ผลรูปไข่ค่อนข้างยาวรี ผลกว้าง 3.8 เซนติเมตร ยาว 6.1 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 20-25 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.1 % Brix เนื้อสีเหลืองส้ม (Yellow Orange 22-A) เมล็ดหนา 0.9 เซนติเมตร ต้นอยู่ที่ทำอัฐ อ.ป่าเกี๊ยะ จ.นนทบุรี

พันธุ์ลุ่มขีด มะปรางหวาน ผลใหญ่ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก ขนาดผลกว้าง 3.7 เซนติเมตร ยาว 6.2 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-20 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.2 % Brix เมล็ดหนา 0.9 เซนติเมตร ต้นอยู่ที่สวนนายขีด ต.ปากแคว อ.เมือง จ.สุโขทัย

พันธุ์ทองใหญ่ มะปรางหวาน ผลใหญ่ เนื้อหนา ขนาดผลกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 5.6 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-20 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.2 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.0 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนผู้พันทองคำ ต.ไม้เก็ด อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี

พันธุ์สุวรรณบาท มะปรางหวาน ผลใหญ่ เนื้อหนา รสหวานสนิท ขนาดผลกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 7.2 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-20 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.8 % Brix เนื้อสีเหลืองส้ม เมล็ดหนา 0.6 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนนางระเบียบ หาญสวธา ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์

พันธุ์สูงพล มะปรางหวาน ผลใหญ่ ต่างจากชนิดอื่นตรงผิวของผล จะมีริ้วรอยสีขาวเป็นทางยาวทั่วผล ขนาดผลกว้าง 3.5 เซนติเมตร ยาว 5.3 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-22 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 15.6 % Brix เมล็ดหนา 0.9 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนสูงพล ต.ปากแคว อ.เมือง จ.สุโขทัย

พันธุ์สูงประทีป มะปรางหวาน ขนาดผลกว้าง 3.6 เซนติเมตร ยาว 5.6 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-22 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 16.2 % Brix เนื้อสีเหลืองส้ม (Yellow Orange 22-A) เมล็ดหนา 1.0 เซนติเมตร เป็นต้นลูกของพันธุ์สูงขีด ต้นเดิมอยู่ที่สวนสูงประทีป เลิศไกร ต.คลองกระจง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย (นรินทร์, 2537)

พันธุ์ไข่ห่าน ผลรูปไข่ มีผลโตสุดประมาณ 11 ผล/กิโลกรัม

พันธุ์อีงอน มีผลยาวกว่าพันธุ์ไข่ห่าน ขั้วผลแหลม ผลโตสุดประมาณ 11 พันธุ์หาลำลึก มีขนาดผล 18-20 ผล/กิโลกรัม (เคหการเกษตร, 2531)

มะปรางยง

พันธุ์มะยงชิดท่าอิฐ รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.9 เซนติเมตร ยาว 6.4 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 15-18 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.4 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.0 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่ท่าอิฐ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

พันธุ์มะยงชิดพุลศรี รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.9 เซนติเมตร ยาว 6.2 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 16-20 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 18.6 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.0 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนพุลศรี อ.เมือง จ.สุโขทัย

พันธุ์มะยงชิดลุงฉิม รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.9 เซนติเมตร ยาว 6.4 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 15-18 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.4 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.0 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนลุงฉิม บุญเยี่ยม บางขุนนนท์ บางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

พันธุ์พระอาทิตย์ รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.8 เซนติเมตร ยาว 6.2 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 15-18 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 18.4 % Brix เนื้อสีส้ม ต้นเดิมอยู่ที่สวนนางล้วน เขตจตุจักร ต.ในเมือง อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์

พันธุ์มะยงชิดสวนนางระเบียบ ผลใหญ่ รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.8 เซนติเมตร ยาว 6.2 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-22 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.6 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-B) เมล็ดหนา 0.9 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนนางระเบียบ หาญสวธา ต.ท่าอิฐ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์

พันธุ์มะยงชิดสวนนางอ่อน รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 4.2 เซนติเมตร ยาว 6.1 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 15-18 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.4 % Brix เนื้อสีเหลืองส้ม (Yellow Orange 22-A) เมล็ดหนา 1.1 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนนางอ่อน จาดยางโทน ต.วัดพริก อ.เมือง จ.พิษณุโลก

พันธุ์ทุลถวาย ขนาดผลกว้าง 4.3 เซนติเมตร ยาว 6.1 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 15-18 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.4 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.1 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนครูเมือง ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นครนายก

พันธุ์มะยงชิดลุงยอด รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.9 เซนติเมตร ยาว 5.8 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-22 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 17.2 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) เมล็ดหนา 1.1 เซนติเมตร ต้นเดิมอยู่ที่สวนก้านสอด ตะขะมัง อ.เมือง จ.พิจิตร

พันธุ์มะยงชิดลุงเสน่ห์ รสหวานอมเปรี้ยว ขนาดผลกว้าง 3.9 เซนติเมตร ยาว 5.7 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 18-22 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 18.0 % Brix เนื้อสีส้ม (Orange 24-A) ต้นเดิมอยู่ที่สวนลุงเสน่ห์ พลวิชัย ต.ม่านยาว อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย

พันธุ์ดาวพระศุกร์ ผลใหญ่ เนื้อหนา รสหวานอมเปรี้ยว ผลรูปไข่ ขนาดผลกว้าง 3.6 เซนติเมตร ยาว 5.6 เซนติเมตร จำนวนผลประมาณ 20-24 ผล/กิโลกรัม มีความหวาน 16.2 % Brix เนื้อสีเหลืองส้ม (Yellow Orange 24-B) ต้นเดิมอยู่ที่สวนนางล้วน เขตจุใจ ต.โนนเมือง อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ (นรินทร์,2537)

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

น้ำ และความชื้นสัมพัทธ์ แหล่งที่จะปลูกมะปรางเป็นการค้ำน้ำ ควรมีฤดูฝนสลับกับฤดูแล้ง (หนาวและร้อน) ที่เด่นชัด เพราะในช่วงแล้งเป็นช่วงที่ช่วยให้มะปรางมีการพักตัว ชะงักการเจริญเติบโตทางใบและกิ่ง และช่วงดังกล่าวถ้ามีอุณหภูมิต่ำจะช่วยใหม่มะปรางมีการออกดอกและติดผลดี การปลูกมะปรางควรเลือกพื้นที่ที่มีน้ำเพียงพอ เพราะในระยะที่มีการออกดอกและติดผลนั้นเป็นช่วงที่มีผลน้อยคือในเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมีนาคม ซึ่งช่วงดังกล่าวต้นมะปรางต้องการน้ำในการเจริญเติบโตของผลและถ้ามีการขาดน้ำทำให้ผลมีขนาดเล็ก ผลร่วงและให้ผลผลิตต่ำ

อุณหภูมิ อุณหภูมิเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแทงช่อดอก การติดผล และระยะเวลาการสุกของผลมะปราง แหล่งปลูกมะปรางที่ได้ผลดีนั้น ควรมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในช่วง 20-30 องศาเซลเซียส

แสง มะปรางเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ทั้งที่มีแสงแดดรำไร (แสงแดด 50 เปอร์เซ็นต์) จนถึงแสงแดดกลางแจ้ง (แสงแดด 100 เปอร์เซ็นต์)

ความสูงและเส้นละติจูด มะปรางเป็นไม้ผลที่สามารถเจริญเติบโตได้ในความสูงตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงความสูงระดับ 1000 เมตร แต่ความสูงที่เหมาะสมในการปลูกมะปรางนั้นไม่ควรสูงเกิน 600 เมตร ซึ่งถ้าสูงเกินมะปรางจะไม่ออกดอก ให้ผลผลิตต่ำ นอกจากนี้ความสูงของพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการออกดอกของมะปราง คือทุก ๆ ความสูง 130 เมตร มะปรางจะออกดอกเข้าไป 4 วัน

ดิน มะปรางสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพดินปลูกหลายชนิด แต่ถ้าจะให้ดีที่สุด ควรเป็นดินร่วนที่อุดมสมบูรณ์ มีหน้าดินลึก มีความเป็นกรด-ด่างอยู่ระหว่าง 5.5-7.5

การเตรียมดินและการปลูกมะปราง

การขุดหลุมหลังจากเตรียมพื้นที่เรียบร้อยแล้ว

ให้ขุดหลุมกว้าง 75 เซนติเมตร ลึก 100 เซนติเมตร อย่างน้อยสุด 50 เซนติเมตร (1 คอก) แยกดินเป็น 2 ส่วน ชั้นบนและชั้นล่าง ตากดินไว้ 15-20 วัน จากนั้นนำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกมาใส่ในหลุม ๆ ละ 2-3 ปีบ ผสมให้เข้ากัน

ระยะปลูก ในพื้นที่ราบหรือที่ดอน ควรใช้ระยะห่างระหว่างต้น 8 เมตร ระหว่างแถว 8 เมตร หรือปลูกแถวขิดระยะ 4 เมตร และแถว 4 เมตร พื้นที่ 1 ไร่ ระยะ 8x8 เมตร จะปลูกมะปรางได้ 25 ต้น ระยะขิด 4x4 เมตร จะต้องใช้ต้นพันธุ์ 50 ต้นต่อไร่ ส่วนการปลูกสวนยกร่อง ควรใช้ระยะปลูกระหว่างต้น 6 เมตร ระหว่างแถว 6 เมตร ปลูกแถวเดี่ยวใน 1 ไร่ปลูกได้ 45 ต้น

การเตรียมต้นพันธุ์

ต้นพันธุ์ควรมีลักษณะแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรคแมลงรบกวน และมีการช้ำอยู่ในถุงพลาสติกสีดำ หรืออยู่ในวัสดุเพาะชำอย่างน้อย 2-3 เดือน

การปลูก

ฤดูที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกมะปรางควรปลูกต้นฤดูฝน ส่วนเวลาปลูกนั้น ควรปลูกในตอนเช้าหรือตอนเย็น ซึ่งเป็นช่วงที่อากาศไม่ร้อน วิธีปลูกให้นำกิ่งต้นพันธุ์วางปากหลุม ถ้าเป็นกิ่งทาบควรรีใช้มีดกรีดพลาสติกที่พันโคนต้นออก แต่ถ้าเป็นกิ่งพันธุ์ที่ชำอยู่ในถุงพลาสติกสีดำ ใช้มีดกรีดด้านข้างกิ่งถุงโดยรอบ กิ่งถุงพลาสติกจะหลุดออก ต่อจากนั้นยกต้นมะปรางไปปลูกลงหลุม กลบดินลงหลุมเล็กน้อย แล้วตั้งถุงดำที่เหลือขึ้นมา ใช้มีดตัดออก กลบดินปลูกลง

หลุมให้สูงกว่าระดับเดิมเล็กน้อย ใช้มือกดรอบ ๆ โคนต้นให้แน่น นำหลักไม้ไผ่มาปักโคนต้น ผูกต้นมะพร้าวกับหลักเพื่อกันลมโยก หลังจากนั้นรดน้ำอย่างสม่ำเสมอ (นรินทร์,2537)

การปฏิบัติดูแลรักษาต้นมะพร้าว

ในการปลูกมะพร้าวเพื่อการค้า ผู้ปลูกควรปฏิบัติดูแลรักษามะพร้าวดังต่อไปนี้

1.การให้น้ำ โดยปกติมะพร้าวเป็นไม้ผลที่ค่อนข้างทนทานต่อความแห้งแล้ง แต่ถ้ามะพร้าวขาดน้ำก็จะไม่มีการแตกยอดใหม่ ทำให้มะพร้าวชะงักการเจริญเติบโต ดังนั้นมะพร้าวจึงมีความจำเป็นในการใช้น้ำ ในระยะแรกปลูก 2-3 เดือน ควรมีการให้น้ำให้ชุ่มอยู่เสมอเฉลี่ย 3-5 วันต่อครั้ง อายุ 3-6 เดือน ให้น้ำ 7-10 วันต่อครั้ง เว้นแต่ช่วงฝนตกงดการให้น้ำมะพร้าวที่อายุ 1 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง ควรมีการรดน้ำ 15-20 วันต่อครั้ง (นรินทร์,2537)

ประเภทของน้ำที่ใช้กับต้นมะพร้าว นั้น น้ำที่ได้มาจากแม่น้ำ, ลำคลอง, หนอง, บึง เมื่อนำมารดจะได้ประโยชน์มากกว่าน้ำบาดาล เพราะมีแร่ธาตุอาหารปนมาด้วย โดยปกติแล้วน้ำที่จะนำมารดให้กับต้นมะพร้าว ควรมีค่า pH 6.5-7.0 กล่าวคือควรมีสภาพเป็นกลาง (ทวีศักดิ์,2537)

2.การใส่ปุ๋ย มะพร้าวขึ้นได้ในดินหลายชนิดทั้งดินเหนียว ดินร่วน และดินร่วนปนทราย ถ้าปลูกมะพร้าวในแหล่งอุดมสมบูรณ์สูง มีธาตุอาหารอย่างพอเพียง ต้นมะพร้าวจะเจริญได้ดี ปัจจุบันแหล่งดินที่อุดมสมบูรณ์หายาก วิธีที่จะปรับปรุงคุณภาพของดินคือการใส่ปุ๋ยบำรุงดิน (นรินทร์,2537)

ในการใส่ปุ๋ยให้ใส่ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมักเป็นหลัก ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นรองโดยถือว่า

1. ระยะที่พืชกำลังเจริญเติบโตควรใช้ปุ๋ยที่มี N-P-K ในสัดส่วน 1:1:1 เช่นปุ๋ยเกรด 15-15-15 เพื่อเสริมสร้างและทดแทนส่วนที่พืชนำไปใช้ในการแตกยอด ใบ กิ่งก้าน

2. ระยะใกล้ออกดอก ควรใช้ปุ๋ยที่มีสัดส่วนของฟอสฟอรัสสูง เช่นปุ๋ยเกรด 8-24-24

3. ระยะที่พืชติดผลแล้ว ให้ใช้ปุ๋ยที่มีธาตุโปแตสเซียม เช่นปุ๋ยเกรด 13-13-21 หรือ 12-17-2 เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต (ฐานเกษตรกรรม,2538)

4. การพรวนดินและคลุมโคนต้น ควรหาฟางข้าวหรือเศษหญ้ามาคลุมบริเวณโคนต้นที่ทำการพรวนดินเพื่อรักษาความชื้น การพรวนดินรอบ ๆ โคนต้นควรทำทุกปี ปีละ 3 ครั้ง คือช่วงต้นฝน ปลายฤดูฝน(ต้นฤดูหนาว) และฤดูร้อน ถ้าเป็นไปได้การพรวนดินและคลุมโคนต้นนั้นควรทำพร้อม ๆ กันกับการใส่ปุ๋ย

5. การกำจัดวัชพืช วิธีป้องกันกำจัดวัชพืชดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ การถาก หญ้ารอบโคนต้น การใช้มีดฟันหญ้า การใช้เครื่องตัดหญ้า การใช้สารเคมีคลุมวัชพืชหรือฆ่าวัชพืช

6. การพรางแสง มะพร้าวขึ้นได้ทั้งในที่ที่มีแดดรำไรและในแสงแดดจ้า แต่การปลูกในที่พรางแสง จะมีการเจริญเติบโตได้ดีกว่าการปลูกกลางแจ้ง ฉะนั้นการสร้างสวนมะพร้าวเพื่อการค้า ในระยะ 1-3 ปีแรก ควรมีการปลูกกล้วยเป็นพืชแซม

7. การตัดแต่งกิ่ง ควรมีการตัดแต่งกิ่งมะพร้าว กิ่งที่หัก กิ่งที่เป็นโรค หรือกิ่งที่แห้งตายออกทุกปีด้วย

8. การตัดแต่งผล มะพร้าวที่มีการออกดอกเป็นช่อยาว 8-15 เซนติเมตร ในช่อหนึ่งอาจติดผลตั้งแต่ 1-5 ผล ควรมีการตัดแต่งผลมะพร้าวที่มากเกินไปออก เหลือช่อละ 1 ผล

9. การห่อผล วิธีห่อผล ใช้กระดาษแก้วสีขาวที่ใช้ทำวุ้น หรืออาจใช้กระดาษฟางสีขาว พับเป็นถุงเล็ก ๆ นำไปห่อมะพร้าวตั้งแต่ผลยังเขียว การห่อผลจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง

10. การเก็บเกี่ยว ในการเก็บเกี่ยวมะพร้าวแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะผลแก่หรือผลอ่อน ควรเก็บเกี่ยวด้วยความระมัดระวัง ถ้าไม่ระวังผลมะพร้าวอาจจะกระแทกกระเทือน ผลจะช้ำ

วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตมะพร้าว ถ้าต้นไม่สูงควรใช้กระดาษตัดเป็นฝอยปูรองกันตะกร้าใส่มะพร้าว แล้วใช้กรรไกรตัดขั้วผล นำมะพร้าวมาใส่ ถ้าต้นสูงเกินไป ควรใช้บันไดปีน หรือใช้ตะกร้อสอยมะพร้าว เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จควรนำไปไว้ในที่ร่ม

11. การบรรจุหีบห่อ ควรเก็บมะพร้าวในที่ร่ม ตัดผลที่มีบาดแผล มีจุดดำ หรือเน่าเสียออก ไม่ให้ปะปนกับผลที่ดี การส่งมะพร้าวไปขายตามแหล่งใหญ่ ควรมีการห่อผลมะพร้าวด้วยทิชชูหรือตาข่ายโพลีเอทิลีน บรรจุกล่องกระดาษ 1-2 กิโลกรัม เพื่อเพิ่มคุณค่าผลไม้มะพร้าว (นรินทร์, 2537)

การขยายพันธุ์มะพร้าว

มะพร้าวเป็นไม้ผลที่เติบโตช้า ขยายพันธุ์ได้ยาก และใช้เวลาขยายพันธุ์ยาวนานกว่าไม้ผลที่สำคัญบางชนิด การขยายพันธุ์ที่นิยมกันมาก

การเพาะเมล็ด การขยายพันธุ์วิธีนี้ง่าย และสามารถทำได้จำนวนมาก มีข้อเสียที่มี การกลายพันธุ์ และให้ผลผลิตช้า ประมาณ 7-8 ปี

อุปกรณ์ที่ใช้เพาะเมล็ด

1. เมล็ดพันธุ์มะปรางที่สมบูรณ์
2. ถูพลาสติกสีดำขนาด 4X7 นิ้ว หรือ 5X9 นิ้ว
3. ดินปลูก ดินร่วนผสมปุ๋ยคอก ซี้เถ้าแกลบ อัตราส่วน 3:1:2
4. บัวรดน้ำ
5. ผ้าพลาสติกปูพื้น
6. ปุ๋ยทางใบ
7. สารเคมีป้องกันแมลง
8. เครื่องพ่นสารเคมี

ขั้นตอน

1. ผสมดินปลูก ดินร่วน 3 ส่วน ปุ๋ยคอก 1 ส่วน ซี้เถ้าแกลบ 2 ส่วน
2. นำผลมะปรางที่จะเพาะล้างเอาเนื้อออก ผึ่งในร่ม ก่อนเพาะควรรนำไปจุ่มสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราก่อน การเพาะควรใช้ไม้ไผ่กลมเล็กแทงลึกประมาณ 2-3 เซนติเมตร แล้วนำเมล็ดมะปรางมาหยอดในแนวนอน กลบเมล็ดด้วยดินเพาะประมาณ 5-10 วัน เมล็ดจะงอก
3. เมื่องอกเป็นต้นกล้า ควรมีการรดน้ำ และให้ปุ๋ยทางใบ (นรินทร์, 2537)
4. การตอนกิ่ง ควรเริ่มทำการตอนกิ่งช่วงต้นฤดูฝน ควรใช้ขุยมะพร้าวหุ้มดีกว่าใช้ดิน เพราะอุ้มน้ำดีกว่า

วิธีการตอน

1. เลือกกิ่งที่เป็นกิ่งเพศลวด คือผิวเปลือกสีน้ำตาลปนเขียว ลักษณะใบต้องสมบูรณ์ไม่เป็นโรค
2. คั่นกิ่งตอน โดยห่างจากปลายกิ่ง 40 เซนติเมตร โดยเปิดแผลกว้าง 2-3 เซนติเมตร แกะเปลือกออก ขูดเยื่อเจริญออก อาทิงแผลไว้ 7 วัน
3. หุ้มกิ่งตอนด้วยขุยมะพร้าว ให้มีตรอยแผล แล้วเอาผ้าพลาสติกหุ้มต้นต่ออีกชั้นหนึ่ง จากนั้นเอาเชือกมัดหัวท้ายให้แน่นพอควร
4. ทิ้งไว้ 45-55 วัน ก็จะเกิดราก รอจนรากเดินดี จึงตัดไปชำ

5. ซ้ำกิ่งตอน ควรทำในที่ร่มรำไร กิ่งตอนควรเลี้ยง 1-2 เดือน จึงนำไปปลูกอย่าลืมเอาถุงพลาสติกออกก่อนที่จะนำกิ่งลงชำ

6. การทาบกิ่ง เป็นวิธีขยายพันธุ์มะพร้าว/มะยงชิด ที่เหมาะสมที่สุด เพราะมะพร้าวมีระบบรากแก้วที่แข็งแรง เหมาะที่ทนสภาพแล้งได้ดี การทาบกิ่งนิยมทาแบบประกบ คือเฉือนต้นกิ่งพันธุ์ดีเป็นแผลยาว 2-3 นิ้ว เฉือนเข้าเนื้อไม้เล็กน้อยเพียง 30 องศา ต้นตอใช้วิธีตัดยอดออก เฉือนเป็นปากฉลาม นำต้นตอที่เตรียมไว้ สอดเข้าแผลกิ่งพันธุ์ดี ต้นตอควรได้จากการเพาะเมล็ด อายุต้นตอ 1-2 ปี หรือต้นขนาดหลอดกาแฟ (ปลูฟิชล,2529)

7. การเปลี่ยนยอด ควรเปลี่ยนยอดในช่วงฤดูฝน ส่วนฤดูอื่นต้องรดน้ำโคนต้นอยู่เสมอ

วัสดุอุปกรณ์

1. กรรไกรแต่งกิ่ง
2. มีดตอนที่สะอาด
3. ผ้าพลาสติกใส
4. ถุงพลาสติก
5. ต้นมะพร้าว ต้นเพาะเมล็ดที่ปลูกในสวนอายุ 1-3 ปี
6. กิ่งหรือยอดพันธุ์ดี ที่มีตาที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นยอดใหม่
7. กิ่งไม้ทำเพิงชั่วคราว บังขณะต่อยอด

วิธีเปลี่ยนยอด

1. ใช้กรรไกรตัดยอดมะพร้าวพันธุ์ดีที่เราต้องการ มาเปลี่ยนยอดพันธุ์ไม่ดี ที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป ตัดยอดพันธุ์ดีที่จะต่อยาว 7-15 เซนติเมตร ตัดใบออกทั้งหมด

2. เมื่อถึงที่สวน ใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่ง ตัดยอดต้นมะพร้าวที่สมบูรณ์ นำใบมีดโกนที่คมและสะอาดผ่ายอดต้นตอเป็นรูปลิ้ม 2-3 เซนติเมตร

3. นำยอดพันธุ์ดีของมะพร้าว ที่จัดเตรียมไว้แล้ว มาตัดยอดเหลือยาว 5-7 เซนติเมตร แล้วใช้ใบมีดโกนที่คมและสะอาด เฉือนกิ่งพันธุ์ดีทั้งสองด้านเป็นรูปปากฉลาม แผลยาว 2-3 เซนติเมตร แล้วนำไปเสียบบนยอดต้นตอ ในแนวเอียงเจริญ

4. นำผ้าพลาสติกใสมาพันแผลบริเวณรอยต่อให้สนิท

5. นำช่องพลาสติก หรือช่องใส่ยามาคลุมบริเวณที่ต่อยอดมะพร้าวให้เลयरอย แผลเล็กน้อยใช้มีอ์ดปากถู

6. หลังจากการเปลี่ยนยอดมะพร้าว ให้ตัดยอดที่เหลือทิ้งให้หมดเพราะอาหาร จะได้มาเลี้ยงยอดใหม่ได้เต็มที่

7. หลังจากเปลี่ยนยอดได้ 30 วัน มะพร้าวจะมีการแตกใบอ่อนให้เลื่อนปากถู ขึ้นไปข้างบนที่ระน้อยเพื่อให้ยอดมะพร้าวแทงได้สะดวก และเมื่อเห็นยอดมะพร้าวปรับตัวเข้ากับอากาศภายนอกได้ดีแล้วให้นำช่องยาออกได้ (เคหะการเกษตร, 2537)

การวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของมะพร้าว

1. พลังงาน 60.0 หน่วย
2. ความชื้น 83.0 เปอร์เซ็นต์
3. โปรตีน 0.8 กรัม
4. ไขมัน 0.1 กรัม
5. คาร์โบไฮเดรต 15.7 กรัม
6. เส้นใย
7. แคลเซียม 12.0 มิลลิกรัม
8. ฟอสฟอรัส 22.0 มิลลิกรัม
9. เหล็ก 0.9 มิลลิกรัม
10. วิตามิน เอ 400 ไอยู
11. วิตามิน บี 1 0.04 มิลลิกรัม
12. วิตามิน บี 2 0.04 มิลลิกรัม
13. วิตามิน ซี 107 มิลลิกรัม
14. ไนอาซีน 0.4 มิลลิกรัม